

Бріфінг про перехідні економіки

3.12.2015

Робоча Група зі зміни клімату пропонує для розгляду бріфінг щодо поняття країн з перехідними економіками в РКЗК ООН, ролі України в кліматичних фінансах в новій кліматичній угоді та пропозиції щодо стратегії дій української делегації на поточних переговорах в Парижі.

Історія питання

Відповідно до інформації на сайті РКЗК ООН (http://unfccc.int/not_assigned/b/items/2555.php) до Додатку 1 Конвенції (прийнята в 1992 році) включені промислово розвинені країни, історичні викиди яких призвели до зміни клімату. Сюди увійшли відносно багаті країни, які є членами Організації Економічного Співробітництва та Розвитку в 1992 році, а також країни з перехідними економіками, такі як Російська Федерація та Центральні і Східні Європейські країни.

Викиди на людину країн Додатку 1 більше викидів більшості країн, що розвиваються, і країни Додатку 1 мають сильніший фінансовий та інституційний потенціал вирішувати проблеми зміни клімату.

Конвенція дозволяє перехідним економікам «певний рівень гнучкості» в реалізації своїх зобов'язань, що пов'язано з значними економічними і політичними змінами, що сталися в цих країнах. Декілька перехідних економік використали цей пункт і обрали базову лінію раніше, ніж 1990, тому що економічні зміни призвели до значних скорочень викидів.

В рішенні FCCC/CP/2012/8/Add.1, що було прийнято в Досі в 2012 році в параграфі 92 на сторінці 17 вказано, що «певна гнучкість буде дозволена країнам, що входять до Додатку 1 та проходять через процес переходу до ринкової економіки з питання надання нового і додаткового фінансування, передачі технологій та розвитку потенціалу країнам, що не включені до Додатку 1 Конвенції для того, щоб дозволити їм посилити реалізацію заходів зі зниження викидів та адаптації, і що ця гнучкість буде діяти **до 2020 року**, коли протокол, інший юридичний інструмент чи погоджений результат з юридичною силою в рамках конвенції вступить в силу». Тобто, було прийнято рішення, що після 2020 року гнучкість не передбачена і Україна прийняла це рішення.

Проблема, яку Україна намагається вирішити

ВВП (PPP) на людину у доларах США 2005 року:

Румунія - **12411**

Білорусь - **15177**

Україна - **7574**

Індія - **4676**

ВВП України значно менший, ніж у інших країн Додатку 1 і менший, ніж у низки країн, що не входять в Додаток 1. Тим не менш, Україна не є найбіднішою країною світу, ВВП на людину в Індії майже вдвічі менший, ніж в Україні, тобто мидесь у середині списку.

Україна за рівнем ВВП в системі розподілу міжнародної допомоги з розвитку підпадає під країни, що отримують допомогу і далеко від країн, що цю допомогу надають.

Хоча ані в Конвенції, ані в Кіотському Протоколі Україна не прописана як отримувач коштів, по факту в Україну йде різноманітна кліматична допомога від країн донорів каналами Всесвітнього Банку (проект Clean Technology Fund of Climate Investment Fund), через проекти UNDP та проекти технічної допомоги окремих країн (USAID, EU, GIZ та інші). Тобто, в системі ООН та Всесвітнього Банку вже давно діє система не зафіксованих раз і назавжди списків, а гнучка система визначення донорів та

отримувачів коштів відповідно до рівня ВВП. Наприклад, Росія вже декілька років тому відмовилася від статусу перехідної економіки і виділяє кошти добровільної допомоги в країни Центральної Азії.

Які є пропозиції щодо диференціації країн з питань фінансування та скорочення викидів

Десь в 2010 році Мексика запропонувала, що фінансові внески від кожної країни можуть визначатися за системою критеріїв: кількість викидів, історична відповідальність, кількість населення, рівень ВВП. Ця пропозиція передбачає, що рівень внеску враховує фінансові можливості країни для боротьби зі зміною клімату, а також враховує потенціал скорочення, історичну відповідальність, і викиди парникових газів на людину. За пропозицією, в фонд мають платити усі країни, окрім найбідніших; країни, що мають більшу спроможність платити, повинні вносити до фонду більші суми. Щодо розподілу коштів, то усі країни (як розвинені, так і такі, що розвиваються) можуть отримувати кошти з фонду, але розвинені країни зможуть використати лише певний відсоток коштів, що вони внесли в фонд, а найбідніші будуть отримувати більше, ніж вносять. Цю пропозицію не підтримали, не бажаючи на той час розглядати будь-яку систему, побудовану на критеріях.

Інший підхід, що називається «Greenhouse development rights», пропонує схожу систему критеріїв для визначення рівня фінансових внесків, але також встановлює межу розвитку, не досягши якої країна виключена з будь-яких зобов'язань. Цей підхід навіть ніколи не обговорювався на переговорах, окрім паралельних заходів (side-events), знову ж таки через відсутність політичного інтересу.

Діючі системи диференціації на основі методологій OECD, UN та Світового Банку основані, в першу чергу, на рівні GDP PPP резидентів на людину. Більшість розвинених країн, скоріше за все підтримала би такий підхід. Країни, що розвиваються, можуть його не приймати, тому що він не включає історичну відповідальність, з врахуванням якої США, ЄС та інші індустріально розвинені країни мають платити більше.

Поточна позиція і тактика України

Намагаючись відстояти позицію отримувача коштів і відсутності зобов'язань платити, Україна обрала шлях включення статусу країни з перехідною економікою в новій угоді.

Тактика України виглядає такою, щоб знайти однодумців серед інших країн центральної та східної Європи та "продавлювати" цей статус.

Чому ця позиція і тактика помилкова, на нашу думку

По-перше, існує рішення в Досі про те, що гнучкість для країн з перехідною економікою діє лише до 2020 року.

По-друге, серед багатьох переговорників поширене переконання, що існуюча система розподілу країн на розвинені і ті, що розвиваються, втратила будь-який сенс. В обох групах є дуже заможні країни і бідні, і Україна є одним з найкращих прикладів цієї невідповідності. Коли Україна намагається себе, а разом, можливо, і інші країни східної Європи (наприклад РФ за рівнем ВВП вже має надавати фінансову допомогу бідним країнам) включити в певний список країн з перехідною економікою, це по суті означає **підтримку тієї самої застарілої недієвої системи списків, що діє зараз**. Система має бути гнучкою, щоб коли в країні війна, або країна стала більш заможною, її місце в міжнародних кліматичних фінансах корегувалося.

По-третє, ця тактика не є стратегічною. Україна просто захищається. У нас є сумніви, що більшість країн РКЗК ООН підтримають продовження перехідних економік і перенесення їх в списки отримувачі. Україна може в цьому програти.

Під час МВК прозвучала думка, що може Україні перейти в групу країн, що розвиваються. Так, може це і слушна думка, але також потрібно розуміти до чого ідуть переговори, а ідуть вони до розмиття кордонів розвинених і тих, що розвиваються, до гнучкої системи. Це видно по кардинальним змінам в системі дій зі скорочень викидів парникових газів - в новій угоді вже усі мають скорочувати викиди

в межу своїх можливостей. Система визначення донорів і отримувачів коштів має дійти аналогічного рішення. Угода приймається на наступні 15-20, а то і більше років, і іншого шляху не буде.

Пропозиція як українську проблему вирішити по-іншому

Ми вважаємо, що Україні потрібно запропонувати на переговорах рішення, яке вирішить українську проблему і просуне країни в дискусії по диференціації.

Наприклад, можна запропонувати покласти за основу визначення донорів та отримувачів коштів систему, побудовану на рівні ВВП, як це пропонувала Україна в своїх директивах, опираючись на методологію ООН чи Всесвітнього банку чи OECD.

Є низка країн, які не бажають мати критерії для визначення місця країн, але іншого варіанту бути не може і потрібно в цьому напрямку поступово працювати. Україна одразу з учасника, що лише усіх дратує, може стати учасником переговорів, який намагається внести конструктив.

Цю ідею можна спершу обговорити з делегацією ЄС чи інших країн, пояснити українську проблему і порадитися якою може бути найкраща стратегія і як Україна може посприяти діалогу з диференціації.